

PHÂN TÍCH KHỔ THƠ CUỐI BÀI THƠ TIỂU ĐỘI XE KHÔNG KÍNH CỦA PHẠM TIẾN DUẬT

1. Viết đoạn văn ngắn cảm nhận khổ thơ cuối Bài thơ tiểu đội xe không kính của Phạm Tiến Duật

Phạm Tiến Duật là một trong những gương mặt xuất sắc của thơ ca Việt Nam thời chống Mĩ cứu nước. Ông được gọi là "Viên ngọc Trường Sơn của thơ ca" bởi thi sĩ đã mang cả hào khí thời đại cùng dãy Trường Sơn vào thơ. Đặc biệt mảng thơ về người lính lái xe của ông đã để lại ấn tượng thật thú vị, đó là "Vết xe lăn" nóng bỏng trong những bài thơ Trường Sơn thời chống Mĩ. Trong số những vần thơ thông minh, dí dỏm về người lính lái xe Trường Sơn của Phạm Tiến Duật, phải kể đến Bài thơ về tiểu đội xe không kính. Đặc biệt cuối bài thơ, tác giả đưa ra một ý tưởng thật bất ngờ - đó là "trái tim cầm lái". Ở phần đầu bài thơ, Phạm Tiến Duật đã giải thích rất đơn giản mà sắc sảo "Không có kính không phải vì xe không có kính" bởi vì: "Bom giạt bom rung kính vỡ đi rồi". Thật là đơn giản ! Chiến tranh bom đạn tàn phá. Xe không kính chắn gió vẫn ra trận thanh thản mà ung dung. Hai câu đầu khi kết, tác giả một lần nữa tả hình dáng của chiếc xe quân sự thời chống Mĩ:

Đã không kính - gió, bụi, mưa tuôn vào buồng lái, khó khăn chông chát hơn khi xe lại không có đèn, rồi không có mui xe thùng xe có xước. Một hình ảnh trần trụi do chiến tranh gây nên. Người lái xe phải huy động mọi giác quan, năng lực để lái xe trong mạo hiểm, phiêu lưu. Tất cả đều vượt qua bởi: "Xe vẫn chạy vì miền Nam phía trước/Chỉ cần trong xe có một trái tim". Đây là chủ đề sâu thẳm của bài thơ. Đây mới là điều hệ trọng và thiêng liêng mà cả bài thơ vui nhộn chưa hé lộ. Nhà thơ đã nói đúng tinh thần thời đại Xẻ dọc Trường sơn đi cứu nước - Mà lòng phơi phới dậy tương lai (Tố Hữu). Cả nước lên đường đánh Mĩ vì Miền Nam ruột thịt. Vậy là trái tim đã giúp những người lính vượt qua gian khổ trên những chiếc xe không kính, không đèn, không mui xe... Trái tim rực lửa căm thù giặc Mĩ và nóng bỏng yêu thương đồng bào miền Nam ấy chính là vẻ đẹp sâu thẳm của tâm hồn Việt Nam thời đánh Mĩ, là trái tim nhân hậu, thủy chung của cả dân tộc .

2. Cảm nghĩ của em về khổ thơ cuối Bài thơ tiểu đội xe không kính của Phạm Tiến Duật

Phạm Tiến Duật là một trong các nhà thơ thuộc thế hệ các nhà thơ trẻ thời chống Mỹ cứu nước. Thơ của ông lôi cuốn người đọc bằng sự sống động, tự nhiên, táo bạo. Bài thơ về tiểu

đội xe không kính là một trong những bài thơ để lại ấn tượng mạnh trong lòng người đọc bởi hình ảnh người chiến sĩ lái xe hiên ngang dũng cảm, bất chấp khó khăn, cùng quyết tâm chiến đấu vì miền Nam ruột thịt.

"Không có kính rồi xe không có đèn

.....

Chỉ cần trong xe có một trái tim"

Lời thơ tựa như lời kể chuyện, kể thêm về cái khốn khó của một thời chiến đấu không thể nào quên. Với ngôn ngữ thơ mộc mạc giản dị, những mốc chiếc xe không chỉ không có kính mà còn hơn thế là:

"Không có kính rồi xe không có đèn

Không có mui xe thùng xe có xước"

Cùng với điệp ngữ "không có" cùng một loạt hình ảnh liệt kê "thùng xe, mui xe, đèn xe" giúp ta cảm nhận sâu sắc hơn cái ác liệt nơi chiến trường. Giờ đây, xe không chỉ không có kính mà xe còn không có đèn rồi lại không có mui xe, thùng xe thì bị xước trở nên biến dạng, xấu xí. Chiếc xe bỗng trở nên trần trụi và dị dạng hơn bao giờ hết. Tuy nhiên, trái ngược với hình dạng không ưa nhìn của những chiếc xe là tâm hồn phơi phới dậy tương lai của những người lính lái xe:

"Xe vẫn chạy vì miền Nam phía trước"

Dù cho ngoại cảnh có khốc liệt, vật chất có thiếu thốn như thế nào đi chăng nữa thì bánh xe vẫn lăn thẳng về miền Nam thân yêu. Phải chăng chính tình yêu Tổ quốc, tinh thần tự tôn dân tộc đã thôi thúc, động viên những người lính trẻ cầm chắc tay lái vượt qua rào cản khó khăn và với họ thì:

"Chỉ cần trong xe có một trái tim"

Dẫu có bao nhiêu gian khó thì cũng chỉ cần có "trái tim" là đủ. "Trái tim" nồng nàn yêu nước hay tinh thần lạc quan của người lính thì cũng vậy. Nó đã vượt lên cái khốn khó "không đèn, không kính, không mui xe, thùng xe xước" để hóa thành tinh thần lạc quan, ý chí quyết tâm giải phóng miền Nam thống nhất đất nước. Hình ảnh khép lại bài thơ lại có sức lan tỏa, làm sáng dậy một tình yêu đất nước sâu nặng. Mọi thứ có thể thiếu nhưng thứ duy nhất không thể mất đi chính là niềm tin vững vàng của người cầm lái. Chỉ có con người và chỉ có tình yêu mới có thể giúp cuộc kháng chiến của dân tộc thành công. Đến đây, câu thơ như đang biểu dương, ngợi ca những người lính lái xe, những anh bộ đội cụ Hồ.

Nếu như trong thơ của Chính Hữu, người lính trong kháng chiến chống Pháp xuất thân từ những miền quê nghèo khó nghe theo tiếng gọi thiêng liêng của Tổ quốc họ từ giã quê hương bước vào mặt trận, họ bước vào kháng chiến với muôn vàn khó khăn:

"Sốt run người vàng trán ướt mồ hôi"

hay:

*"Áo anh rách vai
Quần tôi có vài mảnh vá"*

thì khi đến với "Bài thơ về tiểu đội xe không kính" ta lại bắt gặp một thể hệ trẻ bước vào kháng chiến với niềm vui và tinh thần lạc quan, họ được giác ngộ về lí tưởng Cách mạng, họ là những người lính có học thức cao hơn, ý thức hơn về trách nhiệm của mình với vận mệnh của dân tộc.

Đường ra trận gian nan nhưng tâm hồn người lính không vì thế mà không rực sáng. Hình ảnh những chiếc xe không kính với trái tim nồng nàn tình yêu quê hương đất nước bon bon làm nhiệm vụ sẽ luôn là một hình ảnh đẹp trong lòng độc giả nhiều thế hệ.

3. Phân tích khổ thơ cuối Bài thơ tiểu đội xe không kính của Phạm Tiến Duật

Phạm Tiến Duật là một trong những gương mặt xuất sắc của thơ ca Việt Nam thời chống Mỹ cứu nước. Ông được gọi là "Viên ngọc Trường Sơn của thơ ca" bởi thi sĩ đã mang cả hào khí thời đại cùng dãy Trường Sơn vào thơ. Đặc biệt mảng thơ về người lính lái xe của ông đã để lại ấn tượng thật thú vị, đó là "Vết xe lăn" nóng bỏng trong những bài thơ Trường Sơn thời chống Mỹ.

*"Không có kính rồi xe không có đèn
Không có mui xe, thùng xe có xước .
Xe vẫn chạy vì miền nam phía trước
Chỉ cần trong xe có một trái tim."*

thơ dựng lên hai hình ảnh đối lập đầy kịch tính, rất bất ngờ và thú vị làm nổi bật sự khốc liệt trong chiến tranh nhưng cũng làm nổi bật ý chí chiến đấu, quyết tâm sắt đá, tình cảm sâu đậm với miền Nam ruột thịt. Đó là sự thống nhất giữa hai sự vật tưởng như tương phản gợi ấn tượng về chất thơ lãng mạn và sự trần trụi khốc liệt. Những chiếc xe bị bom đạn Mỹ làm cho biến dạng trơ trụi, trụi trần "Không có kính rồi xe không đèn- không có mui xe, thùng xe có xước" Nhưng điều kỳ lạ là những chiếc xe trụi trần ấy vẫn chạy, vẫn băng ra tiền tuyến.

Tác giả lại một lần nữa lí giải bất ngờ và rất chí lý: “chỉ cần trong xe có một trái tim” Trái tim người lính cách mạng- trái tim của lòng quả cảm.

Hai câu thơ :

*“Không có kính rồi xe không có đèn
Không có mui xe, thùng xe có xước.”*

dồn dập những mắt mát, khó khăn do quân địch gieo xuống, do đường trường gây ra: những chiếc xe bị hư hỏng nhiều hơn “không kính, không mui, không đèn, thùng xe có xước...” và biết bao chiến sĩ đã dũng cảm hy sinh. Điệp ngữ “không có” nhắc lại ba lần như nhân lên nhiều lần thử thách khốc liệt. Hai dòng thơ ngắt làm bốn khúc như những chặng gập ghềnh, khúc khuỷu đầy chông gai, bom đạn.... Ấy vậy mà những chiếc xe như những chiến sĩ kiên cường vượt lên trên bom đạn, hăm hở lao ra tiền tuyến với một tình cảm thiêng liêng:

*“Xe vẫn chạy vì miền Nam phía trước
Chỉ cần trong xe có một trái tim”*

Hai câu thơ đã khắc đậm hình ảnh đẹp đẽ của người chiến sĩ lái xe trên đường Trường Sơn . Âm điệu đối chọi mà trôi chảy, êm ru. Hình ảnh đậm nét. Những chiếc xe ấy đã bị bom đạn chiến tranh phá hủy nặng nề, mất đi cả những hệ số an toàn, tưởng như không thể lăn bánh. Vậy mà những người chiến sĩ lái xe đâu có chịu dừng. Những chiếc xe vận tải của họ chở lương thực, thuốc men, đạn dược vẫn chạy trong bom rơi đạn lửa bởi phía trước là miền Nam đang vẫy gọi. Vậy là đoàn xe đã chiến thắng, vượt lên bom đạn, hăm hở tiến ra phía trước, hướng ra tiền tuyến lớn với một tình cảm thiêng liêng “vì Miền Nam”, vì cuộc chiến đấu giành độc lập thống nhất đất nước đang vẫy gọi.

Công cuộc giành độc lập tự do của nửa nước vẫn phải tiếp tục. Dùng hình ảnh tương phản đối lập, câu thơ không chỉ nêu bật được sự ngoan cường, dũng cảm, vượt lên trên gian khổ, ác liệt mà còn nêu bật được ý chí chiến đấu giải phóng Miền Nam, thống nhất đất nước. Hơn thế hình ảnh hoán dụ “một trái tim” là hình ảnh đẹp nhất của bài thơ .Hình ảnh trái tim là một hình ảnh hoán dụ tuyệt đẹp gợi ra biết bao ý nghĩa. Trái tim là hình ảnh hội tụ về đẹp tâm hồn và phẩm chất của người chiến sĩ lái xe. Trái tim nồng cháy một lẽ sống cao đẹp và thiêng liêng: tất cả vì Miền Nam thân yêu, trái tim chứa đựng bản lĩnh hiên ngang, lòng dũng cảm tuyệt vời. Trái tim mang tinh thần lạc quan và một niềm tin mãnh liệt vào ngày thống nhất Bắc Nam.

Hình ảnh này kết hợp cùng kết cấu câu “vẫn - chỉ cần” đã lí giải về sức mạnh vượt khó, khẳng định hơn tinh thần hiên ngang bất khuất, sự lạc quan tự tin trong cuộc chiến của người

lính lái xe. Thì ra cội nguồn sức mạnh của cả đoàn xe, gốc rễ, phẩm chất anh hùng của người cầm lái tích tụ, đọng kết lại ở cái “trái tim” gan góc, kiên cường, giàu bản lĩnh và chan chứa tình yêu thương này. Phải chăng chính trái tim con người đã cầm lái? Tình yêu Tổ Quốc, tình yêu thương đồng bào, đồng chí ở miền Nam đau khổ đã khích lệ, động viên người chiến sĩ vận tải vượt khó khăn gian khổ, luôn lạc quan, bình tĩnh nắm chắc tay lái, nhìn thật đúng hướng để đưa đoàn xe khẩn trương tới đích?

Ẩn sau ý nghĩa trái tim cầm lái, câu thơ còn muốn hướng người đọc về một chân lý của thời đại chúng ta: sức mạnh quyết định, chiến thắng không phải là vũ khí, là công cụ... mà là con người- con người mang trái tim nồng nàn yêu thương, ý chí kiên cường dũng cảm, niềm lạc quan và một niềm tin vững chắc. Có thể nói hay nhất là câu thơ cuối cùng này. Nó là nhãn tự, là con mắt của bài thơ, bật sáng chủ đề, tỏa sáng vẻ đẹp của hình tượng nhân vật trong thơ. Vẫn là cách nói thản nhiên ngang tàng của lính nhưng câu thơ lại lắng sâu một tinh thần trách nhiệm và có ý nghĩa như một lời thề thiêng liêng. Quyết tâm chiến đấu và chí khí anh hùng của người lính không có đạn bom nào của kẻ thù có thể làm lay chuyển được. Chính điều đó đã tạo nên cho họ sức mạnh để chiến đấu và chiến thắng để chúng ta mãi mãi yêu quý và cảm phục.

Người lính trong thơ Phạm Tiến Duật đi vào cuộc chiến đấu với tất cả tính chất chủ động, tự tin của những người có lý tưởng cao đẹp, có sức mạnh và tiềm lực nên họ rất dũng cảm và mang những nét thanh thần, vui tươi. Bài thơ không chỉ phản ánh được cái khốc liệt, sự gian khổ của chiến tranh qua hình ảnh những chiếc xe không kính mà từ trong những gian khổ, sự khốc liệt ấy bài thơ còn là lời khẳng định ngợi ca vẻ đẹp phẩm chất của người chiến sĩ lái xe trên tuyến đường Trường Sơn trong những năm kháng chiến chống Mỹ. Hình ảnh những người lính ấy trở nên bất tử và đẹp rực rỡ. Dù lớp bụi thời gian có phủ đầy những trang sách và những đổi mới của cuộc sống làm biến chuyển đi tất cả, nhưng hình ảnh những anh lính cụ Hồ, các anh chiến sĩ Trường Sơn vẫn sống mãi trong lòng mọi người với một niềm cảm xúc trào dâng mạnh mẽ.